„ივერია“ # 256 1895წ. 26 ნოემბერი

საერო მუზეუმის სახლის შესახებ

„კვალის“ 47 #-ში პატივცემულმა ა. ხახანაშვილმა წარმოსთქვა აზრი საერო სახლის, მუზეუმის შესახებ. ეს დიდად საყურადღებო და შესანიშნავი აზრია და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ჩვენი საზოგადოება ყურადღებას მიაქცევს და დაუფიქრდება ამ დაგვიანებულს, მაგრამ დიდად სასურველს საქმეს. რუსეთის იმპერიაში თითქმის არც ერთი ერი არ მოიპოვება, რომ საკუთარი ეროვნული სახლი ან მუზეუმი არ ჰქონდეს. ფინლანდიელებს, მცირე რუსებს, პოლონელთ და ყაზანელ თათრებსაც-კი აქვთ საკუთარი საერო მუზეუმი.

ჩვენ-კი, რომელთაც უპირატესობა გვაქვს წარსულის დიდებითა, ხელოვნებითა, მწიგნობრობითა, მხატვრობით, აზრადაც არ მოგვდის დავაარსოთ ამგვარი ეროვნული სახლი. რათა დაინახოს ჩვენმა მომავალმა თაობამ თავისი წარსული, თავისი დიდება.

რა არის მუზეუმი? მუზეუმი არის იმგვარი სარკე, რომელშიაც ჩაიხედავ, მერე მოშორდები და შენი სახე და საქმე კი შიგ დარჩება. გადის რამდენიმე ათასი წელიწადი და შენი მომავალი თაობა თვალით ჰხედავს, თუ რა სახისანი ყოფილან მათი წინაპარნი და რა შესძლებიათ და რა უმოქმედიათ.

მუზეუმი იგივე უმაღლესი სასწავლებელია, სადაც პროფესორები თავიანთ მოწაფეებს უკითხავენ ლექციას და ასმენენ ისტორიას და მისს ლიანდაგსა.

მუზეუმის დანიშნულება ის არის, რომ თვალით დაანახვოს წინაპართა ნამოქმედი, მოსაზრეობა, ხელოვნება და ჭკუისა და გონების ნაწარმოების ნაყოფი. მე დარწმუნებული

ვიყავი, რომ ადრე თუ გვიან ჩვენი დაწინაურებულნი პირნი დაიწყებდნენ ამ ფრიად საჭირო და საშვილიშვილო საქმეზე ზრუნვასა და აი, სწორედ ამის გამო, ამ ოცის წლის წინად შევუდექი ძველის შესანიშნავის სამუზეუმო ნივთების შეკრებასა და მოპოებას. ამ ნივთების

შეძენაში რამდენი შრომა, გაჭირვება და მწუხარება გამოვიარე, აქ საჭიროდ არა ვრაცხ მოვიხსენო. მე მხოლოდ იმას ვაუწყებ ჩემთა მოძმეთ და მემამულეთ, თუ რამდენად ნაყოფიერი იყო ჩემი დიდი ხნის განზრახვა. მე ვიმოგზაურე იმ უცხო ქვეყნებში, რომელნიც გარს არტყიან ჩვენს სამშობლოს და ხშირად ესხმოდნენ ხოლმე თავსა და გაჰქონდათ მრავალი ნივთები და ოჯახის მოწყობილობა. ამ ჩვენის ოდესმე დაუძინებელის მტრებისაგან შევიძინე

ხუთასამდე ნივთი და ჩამოვიტანე ჩვენს დედა-ქალაქში იმ განზრახვით, რომ გადამეცა ჩვენის ერისათვის, დასაარსებლად ქართული ეროვნული მუზეუმისა და ისევ წავსულიყავ საქართველოს სხვ-და-სხვა კუთხეში ძველის ნივთების მოსაპოვებლად.

აი ექვსი წელიწადი სრულდება, რაც ჩამოვიტანე ეს ნივთები და, ჩვენდა სამწუხაროდ, დღევანდლამდე ვერ ვპოვე ვერც ერთი დაწესებულება ჩვენში, რომ შეეძლოს და შეინახოს, თუნდ დროებით დაქირავებულს სახლში, და მოუყაროს თავი ამ შესანიშნას და იშვიათ ნივთებს. ხოლო მე მომცეს შემთხვევა, რომ განვაგრძო ჩემი გულითადი წადილი და კიდევ შევუდგე ნივთების მოპოვებასა იმავე განზრახვით.

ოცი წელიწადი ვფიქრობდი, ვზრუნავდი, ვმეცადინეობდი, შევყარე ხუთასამდე ნივთი და დღეს ამის დარაჯად გადავიქეცი!

აგერ ასი წელიწადი სრულდება, რაც ჩვენში მშვიდობიანობაა; მაგრამ ამ ასი წლის განმავლობაში დღიური მიწაც ვერ შევიძინეთ! შეძენას თქვენი ჭირი წაუღია, პირიქით ათასობით და ათი-ათასობით კი დავკარგეთ. გაიძახიან, რომ ჩვენი ქვეყანა მდიდარიაო, მეც ამას ვიტყვი მდიდარია, სავსეა ყველანაირ მადნეულობითა, მოსავლითა და ბუნების მშვენიერებითა, მაგრამ ყოველი ესე, საუბედუროდ, ლამის ხელიდამ გამოგვეცალოს ჩვენის დაუდევრობისა და უყურადღებობის გამო.

ამ ასის წლის წინად ჩვენი ქვეყანა მთელ დედამიწის ზურგზედ, ქვეყნიერების მუზეუმს წარმოადგენდა. ჩვენ კი თითქმის არაფრად მიგვაჩნდა და აი, ამიტომ კარგად გამოიყენეს გარეშეებმა ეს ასი წლის მშვიდობიანობა. იგინი მოდიოდნენ ჩვენში და სადაც-კი ძვირფასი რამ მოიპოვებოდა ჩვენთა წინაპართა ნაღვაწი, კრეფდნენ და გაჰქონდათ. მაგრამ ამას არ სჯერდებოდნენ - დაგვყავდა ყოველგან, ვუთხრიდით ჩვენთა წინაპართა საფლავებსა, რომელნიც რამდენიმე ასი და ათასი წელიწადი დაცული იყვნენ ერის თაყვანის საცემათ, რომელთაც სიცოცხლითავ დაიდგეს ღირსეული ძეგლი და რომელთაც თავი შესწირეს ჩვენს ეროვნებასა.

აი, ამ ჩვენ დიდებულთა საფლავებს ჩვენვე ვუთხრიდით, რომლებშიაც ხშირად პოულობდნენ შესანიშნავს და სამაგალითო ნივთებსა. ქვისასა, სპილენძისასა, ოქროსასა, ვერცხლისასა, რომელნიც ხელოვნურის მოყვანილობით საგანგებო განძი იყვნენ. გაიტანეს ყველა ესენი გარეშეებმა ჩვენი ქვეყნიდამ თავიანთ საერო მუზეუმებისათვის და დაეკარგა სამუდამოდ ჩვენს ქვეყანას და ჩვენს საერო სახლს ის განძი, რომელიც შეადგენდა ჩვენი ერის სიმდიდრესა, სიამაყესა და თავმოყვარეობასა.

აღმოსავლეთის ერთს ქვეყანაში კერძო საოჯახო მუზეუმი ვნახე, რომელიც დაფასებულია ორ მილიონად. ეს მუზეუმი, თუ სულ არა, ნახევარზე მეტი მაინც ჩვენის ქვეყნიდამ გატანილი ნივთებისაგან არის შემდგარი. ამისი საბუთები მაქვს.

ახლა ვიკითხოთ: ნუ-თუ ესეთი დიდი ცოდვა ჩაიდინა ამ მშვიდობიანობის დროს ჩვენმა თაობამ და დაუკარგა ქვეყანას ის, რითაც ერს უნდა შეესწავლა თავისი წარსულის დიდება, ხელოვნება, ქანდაკება, და ათას გვარი ნიჭის ნაყოფი?!

იქნება სთქვან : ჩვენმა განათლებულმა თაობამ არ იცის მუზეუმი რა არისო? - ეს შეუძლებელია.

ნუ-თუ ეს მოსწავლე ახალგაზრდობა, რომელიც ასობით სწავლობს სატახტო ქალაქების უმაღლესს სასწავლებლებში, არა ჰხედავდა იქაურს მუზეუმებს, რომლებზედაც მილიონებია დახარჯული და ისე უყურებს მართებლობა, როგორც უმაღლესს სასწავლებელს და ყველასათვის კარ ღია არის. ჩვენში ყოველ წელს მატულობს განათლებულთა და განვითარებულთა გუნდი, მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, არა-თუ არ არის შემდგარი მათგან, არამც თუ არხეოლოგიური, ეტნოგრაფიული და სხ.საზოგადოებები, არამედ მოყვარულნიც კი არ არიან ასეთი რამეებისა.

დიდად სასურველია, რომ ამ მეცხრამეტე საუკუნის დამლევში მაინც მოიფიქროს ჩვენმა განათლებულმა საზოგადოებამ, რომ საერო სახლის, მუზეუმის აგება საჭირო არის და მით გაუჩინონ ბინა მას, რაც კიდევ დარჩენილა ჩვენს ქვეყანაში ძველი ნივთნი და ნაშთნი და ყველა ერთად მოაწყოს ჩვენ წინაპართა სასახელოდ და სადიდებლად.

ალექსანდრე როინაშვილი